

Základní hygienické zásady pro obyvatelstvo k likvidaci negativních důsledků záplav

POZOR

- **Často si důkladně myjte ruce a použijte dezinfekční prostředek** (viz. tabulka níže) – vždy po styku s povrchy, které byly v kontaktu se záplavovou vodou nebo kaly, vždy před jídlem a pitím, vždy než se dotýkáte obličeje, sliznic apod.
- Při styku se záplavovou vodou nebo zaplavenými materiály zásadně používejte osobní ochranné pomůcky (gumové nebo latexové rukavice, holínky a pracovní oděv, který po zamokření vyměňte – použitý pracovní oděv vyperte vyvádkou, obuv a rukavice denně ošetřete dezinfekčními přípravky).
- Nevstupovat zbytečně do záplavové vody, a to z důvodu možné kontaminace splaškovými vodami, těly uhynulých zvířat a toxickými látkami.
- Nedotýkat se těl uhynulých zvířat – jejich výskyt ohlásit pracovníkům veterinární správy.

ZÁSADY PRÁCE S DEZINFEKČNÍMI PROSTŘEDKY

- Při užívání dezinfekčních prostředků vždy striktně respektujte pokyny výrobce uvedené na etiketě (ředění resp. koncentrace, způsob aplikace, doba působení, používání osobních ochranných pomůcek apod.).

Příklady dezinfekčních prostředků a účel jejich užití:

ÚČEL POUŽITÍ	DEZINFEKČNÍ PROSTŘEDEK
dezinfekce rukou	BACTOSEPT E, DESMANOL, SEPTODERM GEL, SAGROSEPT, A JINÉ
dezinfekce vody	SAVO, CHLORNAN SODNÝ, SANOSIL D 10, SANOSIL DDW, SANOSIL SUPER 25 AG, A JINÉ
dezinfekce omyvatelných povrchů (podlahy, stěny, povrchy)	CHLORAMIN T, SAVO, SAVO PRIM, PRESEPT GRANULE, PRESEPT TABLETY, A JINÉ
dezinfekce povrchů s protiplísňovým účinkem	SAVO PROTI PLÍSNÍM, DESPREJ, A JINÉ

ZÁSADY UŽÍVÁNÍ VODY

- K pitným účelům, k mytí úst, očí, obličeje, rukou před jídlem, intimních míst apod. používejte pouze vodu, jejíž zdravotní nezávadnost je ověřena, tj. vodu balenou nebo vodu z přistavené cisterny (tato by se měla převařovat po dobu 15 minut).
- K mytí a koupání zdravých osob lze v odůvodněných případech použít dle pokynů orgánů ochrany veřejného zdraví vodu převařenou.
- K mytí novorozenců a kojenců použijte pouze vodu balenou nebo z cisterny.

UŽÍVÁNÍ VODY Z VLASTNÍ STUDNY

Varianta 1: Studna nebyla zatopena

- Je nutno prověřit kvalitu vody v této studni provedením chemického a bakteriologického vyšetření.
- Do doby prověření kvality vody by voda neměla být používána k pití.

Varianta 2: Studna byla zatopena

- Do doby provedení sanace studny a posouzení zdravotní nezávadnosti vody nelze vodu z této studny rovněž používat jako pitnou.

Postup při sanaci zatopených studní:

- Sanaci zatopené studny provádět až po stabilizaci vodního režimu v postižené oblasti (opadnutí povodňové vlny, pokles hladiny podzemních vod), po provedení úklidu okolí studny a jejím stavebně technickým zabezpečení.
- Očista a dezinfekce studní se z bezpečnostních důvodů musí provádět za přítomnosti nejméně 3 osob.
- Provést revizi zdroje a okolí a jednorázovou (šokovou) dezinfekci (viz dále).
- Nejideálnější je svěřit sanaci studny odborné firmě.

Základní postup při sanaci šachtových studní:

1. Mechanicky očistíme vnější stěny studny a čerpací zařízení od nánosů bahna a nečistot a opravíme poškozené části vnějšího krytu studny. Důkladně opláchneme čistou vodou, nejlépe tlakovou.
2. Odstraníme zákrytovou desku, otevřeme studnu.
3. Instalujeme čerpací zařízení (kalové čerpadlo).
4. Pokud jde o silně znečištěnou studnu, např. zaplavenou bahnem, vyčerpáme celý objem vody. **Pokud jde o běžné čištění studny, pokračujeme podle bodu 9.**
5. Před vstupem do studny pomocí detektoru nebo svíčky zjistíme, zda ve studni nejsou jedovaté plyny – pokud ano, odstraníme je vývěvou nebo kompresorem (v případě bezkyslíkatého prostředí svíčka zhasne, v případě výskytu methanu dojde ke vzplanutí). Při práci ve studni dodržujeme zásady bezpečnosti a hygieny práce (ochranné pomůcky).
6. Důkladně mechanicky (např. kartáčem) očistíme vnitřní stěny studny, čerpací zařízení a dno studny. Důkladně opláchneme čistou vodou a vodu opět úplně vyčerpáme. Veškerou vyčerpanou vodu v průběhu asanace odvádíme do odpadu nebo dostatečně daleko od studny po sklonu terénu, aby se zabránilo druhotnému znečištění vody ve studni, ale i okolních studnách! Není-li to možné nebo obsahuje-li voda vysokou koncentraci dezinfekčního přípravku, je nutné ji odvézt cisternou do čistírny odpadních vod, aby nedošlo k poškození vegetace a půdního prostředí.
7. Omyjeme vnitřní stěny studny a čerpací zařízení koncentrovanějším roztokem dezinfekčního prostředku, který obsahuje chlor např. 5% roztokem SAVA (1 litr SAVA nalijeme do 19 litrů vody). Pozor – pracujeme v gumových rukavicích! Pokud chlorový roztok nestačí důkladně umýt stěny, použijeme mýdlový roztok.
8. Opláchneme čistou vodou a vodu vyčerpáme.
9. U nezasažených studní odčerpáme vodu ze studny asi na 1 m výšky vodního sloupce. Přechlorujeme vodu dezinfekčním přípravkem (nejlépe na bázi chloru) a myjeme stěny zpětným proudem silně přechlorované vody. Úplně vyčerpáme vodu ze studny. **Před vstupem do studny – viz bod 5.**
10. Odstraníme stávající pokryv dna (štěrk, hrubozrnný písek). Vytěžíme kal a bahno ze dna studny okovem, odstraníme případné pevné součásti, pečlivě vyčistíme dno studny. Čistíme vtokové otvory na dně studny.
11. Vyspravíme stěny studny podle druhu jejího zdiva - skruže, cihly, kameny. U skružových studní opravíme spárování mezi skružemi.
12. Provedeme konečné mytí stěn a dna studny, vodu vyčerpáme.
13. Vratíme pokryv dna, nejlépe nový štěrk nebo hrubozrnný písek, v nouzi též důkladně propraný starý.
14. Necháme studnu naplnit vodou a v případě, že je voda dále kalná, pokračujeme v čerpání až do vymizení zákalu.
15. Demontujeme čerpací zařízení včetně přípojky elektrického proudu.

16. Přidáme **prostředek pro dezinfekci vody podle návodu na použití (k dostání v drogeriích)**. U chlorových preparátů (SAVO, chlornan sodný) udržujeme obsah volného chloru na 0,5 – 1 mg/l. Dezinfekční prostředek musí působit nejméně 24 hodin. **Vždy je nutno striktně dodržovat pokyny výrobce uvedené na etiketě!**
Po několika hodinách odpustíme trochu vody a tím načerpáme vodu ze studny za účelem dezinfekce též do rozvodního potrubí.
17. Uzavřeme studnu zákrytovou deskou. Asanujeme a upravíme okolí studny podle ČSN 75 5115.
18. Asi za dva až tři týdny necháme provést základní rozbor pitné vody.

Základní postup při sanaci vrtaných studní:

- Svépomocně je možné maximálně studnu vyčerpat a dezinfikovat.
- Další práce je nutné přenechat odborné firmě, která má možnost prohlédnout vrt pomocí speciální televizní kamery.

ZÁSADY PRO PROVÁDĚNÍ ÚKLIDU V POSTIŽENÝCH DOMECH A BYTECH

NAKLÁDÁNÍ S POTRAVINAMI – POKYNY PRO DOMÁCNOST

Zaplavené zemědělské plodiny

- Všechny zemědělské plodiny, které byly zaplaveny povodňovou vodou, kaly a bahnem, je nutné považovat za zdravotně závadné. Tyto plodiny v žádném případě nejezte. O použití ke krmení zvířat musí rozhodnout veterinární lékař.
- Ovoce na stromech a keřích, které nebylo zaplaveno, je možno jíst po důkladném umytí pitnou vodou.

Zaplavené potraviny nehermeticky uzavřené

- Zásadně nejezte potraviny zaplavené povodňovou vodou, kalem a bahnem s výjimkou potravin hermeticky balených ve skle a plechu (konzervy).
- Zaplavené potraviny s výjimkou hermeticky balených zlikvidujte (uložte do označených kontejnerů).

Zaplavené potraviny hermeticky uzavřené

- Potraviny hermeticky balené ve skle a plechu (konzervy) je nutno před použitím očistit a dezinfikovat (viz dále)
 - Čištění obalů hermeticky balených potravin
 - odstraňte nálepku
 - umyjte konzervu v čisté vodě se saponátem
 - umyjte konzervu v roztoku dezinfekčního prostředku a poté opláchněte pitnou vodou
- **Zlikvidujete konzervy, jestliže:**
 - obal konzervy (plech, sklo, uzávěr) byl narušen
 - suchý obsah je zvlhlý
 - obal je silně pomačkán – není jistota, zda je obal opravdu neporušen
 - znečištění uzávěru nelze odstranit očištěním a dezinfekcí

Chlazené nebo mražené potraviny

- zlikviduje, jestliže
 - chlazené potraviny byly ponechány nad teplotou 6°C déle než 4 hodiny
 - mražené potraviny roztály a byly tak ponechány déle než 2 hodiny

- jeví jakékoliv odchylky od standardní kvality (např. zapáchají) nebo přišly do styku se záplavovou vodou.

Ostatní potraviny vystavené zátopové vodě

- zlikvidujte
 - otevřená balení, která byla v kontaktu se záplavovou vodou
 - neotevřená balení potravin v papírovém obalu nebo s víčkem z voskovaného papíru, s netěsnícím plastovým víčkem zejména v případě, že obsahují majonézy a dresinky
 - sáčková balení koření, bylin, čaje
 - mouku, obiloviny, cukr, kávu v sáčcích a pytlích
 - všechny potraviny v papírových, látkových a celofánových obalech, i když vypadají jako suché a neporušené (např. sůl, cereálie, těstoviny, rýže, sušenky, crackery, čokoláda, bonbóny aj.)
 - všechny potraviny neuzavřené hermeticky (např. instantní kakao, směsi na pečení aj.)
 - balené nápoje, které nejsou hermeticky uzavřeny.

Máte-li jakékoliv pochybnosti o nezávadnosti potraviny, zlikvidujte ji! V případě prvních příznaků onemocnění (bolest břicha, průjem, teploty) raději kontaktujte svého lékaře. Nepodceňujte počáteční lehké příznaky!

ČIŠTĚNÍ A DEZINFEKCE ODĚVŮ A PRÁDLA

- Pracujte zásadně v gumových nebo latexových rukavicích a v dobře větraném prostoru.
- Silně znečištěné prádlo namočte na 4 hodiny do 3 % roztoku Chloraminu T (připravíte rozpuštěním 30 g prášku v 1 litru studené vody) nebo na 8 hodin do 10 % roztoku SAVO (připravíte nalitím 1litru SAVO do 9 litrů vody).
- Méně znečištěné prádlo namočte po dobu 1hodiny do 1 % roztoku Chloraminu T (připravíte rozpuštěním 10 g prášku v 1 litru studené vody) nebo do SAVA (1 litr SAVA nalijte do 9 litrů vody). **Pozor! Chloramin T a SAVO mají bělící účinky.**
- Prádlo po dezinfekci vyperte obvyklým způsobem za použití pracího prášku.
- Cennější šatstvo, které nelze dezinfikovat, vysušte, vykartáčujte, nechte vyčistit v profesionální čistírně.
- Prádlo, které snese vyvážku, perte při teplotě nejméně 90°C nebo vyvařte po dobu 10 minut a následně vyperte.

PRAVIDLA ZÁKLADNÍ HYGIENY PRO POSTUP PŘI ČIŠTĚNÍ A DEZINFEKCI HRAČEK A VÝROBKŮ URČENÝCH PRO DĚTI VE VĚKU DO 3 LET

- Vždy předpokládejte kontakt hraček a výrobků určených pro děti ve věku do 3 let, s ústy dítěte a citlivou dětskou pokožkou. Proto je nutno očistě těchto výrobků, které přišly do styku se záplavovou vodou, bahnem nebo kaly, věnovat zvýšenou pozornost.
- Po kontaktu se záplavovou vodou (i při podezření na kontakt) **zlikvidujete**:
 - textilní měkce vycpané hračky podobně jako dětské matrace, přikrývky, polštáře, vybavení do kočárků, kočárky,
 - hračky a výrobky pro nejmenší děti z porézních materiálů jako jsou: kousátka, šidítka, savičky, chraštítka, pískací měkké hračky, duté hračky obtížně čistitelné,
 - dřevěné hračky a výrobky pro děti této věkové kategorie.
- Omyvatelné hračky dezinfikujte a důkladně omyjte pitnou vodou.
- Dětský textil, např. ošacení, ložní prádlo, textilní pleny apod. vyperte několikrát ve studené vodě s přídavkem desinfekčního přípravku s obsahem chloru (např. SAVO). Barevné textilie je z důvodu možného odbarvení chlorovými preparáty vhodné dezinfikovat prostředky na bázi aktivního kyslíku (peroxydy).
- Po dezinfekci prádlo vymáchejte a několikrát vyperte s ohledem na složení výrobku při co nejvyšší teplotě s pracím práškem (nejvhodnějším způsobem ošetření prádla je vyvážka).

- Prádlo důkladně vymáchejte ve zdravotně nezávadné vodě a důkladně vysušte.

DEZINFEKCE ODPADNÍCH SIFONŮ A ŽUMP

- Do odpadního sifonu vlijte 5 % roztok Chloraminu T (připravíte rozpuštěním 50 g chloraminu T v 1 litru studené vody) nebo neředěný přípravek SAVO.
- K dezinfekci obsahu žump použijte 1kg chlorového vápna na 1m³ obsahu žumpy.

RIZIKO INFEKČNÍCH ONEMOCNĚNÍ

Při práci v zatopených prostorách a při jejich čištění jsou osoby vystaveny riziku infekce. Jedná se jednak o infekce přenášené vodou kontaminovanou lidskými výkaly pocházejícími z žump a čističek odpadních vod (např. dysenterie) a vodou kontaminovanou výkaly zvířat v případě některých infekcí přenosných na člověka (např. leptospiróza či tularémie). Jejich původci mohou vniknout do organismu člověka i nepatrně poškozenou kůží (například oděrkami a záděrami). Snažte se tedy omezit styk vody a bláta s tělem pokud možno co nejvíce. Při práci používejte vždy holinky a gumové rukavice. Znečištěné prádlo ošetřete výše uvedeným způsobem.

Ruce si po skončení práce vždy řádně umyjte a dezinfikujte.

Pokud zjistíte jakoukoliv odchylku od normálního zdravotního stavu (např. zvýšenou teplotu), ihned navštivte lékaře a informujte ho, že jste pracovali v zatopeném prostředí.

Důležité kontakty:

**Krajská hygienická stanice Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci,
Wolkerova 6, Olomouc:**

Tel: 607 294 772

v provozu po – pá 7.00 – 15.30 hod.